

Grönstrukturstrategi

För mångfunktionella och sammanhängande grönytor i Ludvika tätort

Dokumentnamn Grönstrukturstrategi		Dokumenttyp Strategi	Omfattning Kultur- och samhällsutvecklingsnämnden
Dokumentägare Förvaltningschef	Dokumentansvarig Verksamhetschef Planering	Publicering Kommunala författningssamlingen	
Författningsstöd			

Beslutad KSU 2022-06-20, § 59	Bör revideras senast 2026	Beslutsinstans KSU	Diarienummer KSU 2021/53
Beslutade revideringar	Vad revideringen avsett		Diarienummer vid revideringen

Styrdokumentstyper i Ludvika kommun

Utöver styrdokumentstyperna nedan finns det i Ludvika kommun lagbundna styrdokument som inte följer denna terminologi. Namn och beslutsinstans för de styrdokumenten styrs istället av gällande lagstiftning.

Dokumenttyp	Definition	Beslutas av	Giltighet	Uppföljning
Policy	Anger kommunens förhållningssätt till något. Långsiktig och övergripande.	Kommunfullmäktige	Tillsvidare	Minst en gång per mandatperiod
Strategi	Hjälper att göra vägval och prioriteringar. Kan innehålla mål och uppdrag.	Kommunstyrelsen eller respektive nämnd	Tillsvidare	Minst en gång per mandatperiod
Riktlinjer	Innehåller konkreta beskrivningar av vad som ska göras och hur det ska göras.	Kommunstyrelsen eller respektive nämnd	Tillsvidare eller beslutad period	Minst en gång per mandatperiod eller då riktlinjen upphör att gälla
Regler	Ska vara konkreta och sätta tydliga gränser.	Fullmäktige, kommunstyrelsen eller respektive nämnd	Tillsvidare eller beslutad period.	Minst en gång per mandatperiod eller då reglerna upphör att gälla

Innehåll

Styrdokumentstyper i Ludvika kommun	2
1 Inledning	4
1.1 Syfte och innehåll	4
1.2 Strategier	5
1.3 Avgränsningar	5
2 Definitioner och förklaringar	6
2.1 Grönstruktur och grön infrastruktur	6
2.2 Ekosystemtjänster	6
2.3 Definitioner	7
2.4 Beskrivning av grönområdestyper	8
3 Strategi 1: Tätortens gröna stråk binder ihop grönskan till ett nätverk	11
3.1 Ställningstaganden	11
3.2 Gröna stråk och kopplingar	11
3.3 Mångfunktionella ytor	15
4 Strategi 2: Grönstrukturen fungerar som mötesplats för människor i olika åldrar och med olika intressen	16
4.1 Ställningstaganden	16
4.2 Tillgång till grönytor	16
4.3 Mötesplatskvaliteter	21
5 Strategi 3: Tätortens gröna kulturvärden och landskapskaraktär tas tillvara och utvecklas	23
5.1 Ställningstaganden	23
5.2 Bevara befintliga gröna kulturvärden	23
6 Strategi 4: Grönstrukturen erbjuder rekreation och aktivitet i Ludvika tätort	26
6.1 Ställningstaganden	26
6.2 Bevara och utveckla rekreationsområden och aktivitetsytor	26
7 Strategi 5: Grönstrukturen bidrar till ett rikt växt- och djurliv i Ludvika tätort	29
7.1 Ställningstaganden	29
7.2 Kulturvärden och ekologiska spridningssamband	30
7.3 Utveckling av överblivna ytor	33
8 Uppföljning och vidare arbete	34
8.1 Gröna mål	34
8.2 Kompletterande styr- och arbetsdokument	35
8.3 Vidare arbete	35

1 Inledning

Parker och grönområden är en förutsättning för en god livsmiljö och en attraktiv boendemiljö. Aktuell forskning visar på ett tydligt samband mellan god hälsa och tillgång till grönområden. En rik grönstruktur innehåller många funktioner, utöver en god livsmiljö bidrar den även till bland annat klimatanpassning, biologisk mångfald, estetiska värden och renare luft.

Grönstrukturen är själva grunden till våra samhällens funktion och de gröna ytorerna i form av bland annat parker, trädgårdar, träd och vattenbryn är viktiga delar i den bebyggda miljön. Det är från grönområdena vi får ekosystemtjänster som dricksvatten, luftrening och naturupplevelser. För att naturen ska kunna leverera dessa tjänster behöver ekosystemen vara i balans. Det behöver alltså finnas plats för stödjande ekosystemtjänster och biologisk mångfald även i tätbebyggt område. Grönområdets ekologiska värden ökar ofta med storleken och om de länkas ihop till ett nätverk. Stora sammanhängande områden är därmed viktiga både för friluftslivet och för den biologiska mångfalden.

I Ludvika tätort kan vi många gånger uppleva att vi bor ”mitt i naturen” och då kan man fråga sig om vi verkligen behöver planera för grönstruktur. Dock är det inte bara kvantitet som räknas, utan även kvalitén, närheten och tillgängligheten till grönområden, samt att naturen har möjlighet att leverera sina livsviktiga tjänster till människan. Frågan vi egentligen bör ställa oss är alltså: Hur ser tillgången till natur och grönområden ut i de mer tätbebyggda områdena och hur ska vi se till att vi får ha kvar vår natur och dess tjänster även i framtiden? Inte minst är detta viktigt i en tid när de rådande idealen är urbanisering och förtätning samtidigt som vi står inför stora klimatförändringar.

Här kan grönstrukturstrategin bidra med en långsiktig helhetsbild över grönstrukturen i Ludvika tätort samt visa på vilka befintliga värden som är viktigast att bevara och hur nya värden kan skapas.

1.1 Syfte och innehåll

En grönstrukturstrategi behövs för att säkerställa kvaliteten på och tillgången till grönområden i tätorten. Den ska vara ett vägledande dokument som kan fungera både som nulägesbeskrivning och framtidsvision för hur grönområden och parker ska planeras, utvecklas och förvaltas för att bevara och förstärka grönområdenas värden för rekreation och ekologiska funktioner.

Grönstrukturstrategin ska vara vägledande för beslut i skötsel- och planeringsfrågor inom tätbebyggt område och användas som ett underlag vid fysisk planering, förändring och förnyelse av gröna ytor.

I grönstrukturstrategin beskrivs grönstrukturen i tätorten och dess styrkor och brister analyseras, vidare redovisas strategier och ställningstaganden för den fysiska planeringen för att bevara och utveckla gröna värden.

Med digitaliserade kartskikt kan slutsatserna från grönstrukturstrategin användas på ett enkelt sätt i både planering och förvaltning.

Grönstrukturstrategin främjar de nationella miljökvalitetsmålen, folkhälsomålen och friluftslivsmålen på lokal nivå genom att lyfta fram de värden som tätortens grönska ger.

Vid målkonflikter mellan mål från andra styrdokument och de mål och ställningstaganden som beskrivs i grönstrukturstrategin är det viktigt att målkonflikterna uppmärksammas, medvetandegörs och diskuteras när politiska beslut tas samt vid beslut i samhällsplaneringen. De beslut och vägval som görs ska motiveras. Det är även viktigt att en dialog finns mellan olika verksamhetsområden inom kommunen för att arbetet med grönstrukturstrategins mål och ställningstaganden ska bli framgångsrikt.

1.2 Strategier

Detta dokument syftar till att uppnå följande för Ludvika tätort:

Ludvika tätort ska präglas av sammanhängande och mångfunktionella grönytor för en attraktiv stad och hållbar samhällsutveckling.

För att uppnå detta kan vi jobba enligt följande fem strategier, vilka beskrivs utförligare i respektive kapitel.

1. Tätortens gröna stråk binder ihop grönskan till ett nätverk
2. Grönstrukturen fungerar som mötesplats för människor i olika åldrar och med olika intressen
3. Tätortens gröna kulturvärden och landskapskaraktär tas tillvara och utvecklas
4. Grönstrukturen erbjuder rekreation och aktivitet i Ludvika tätort
5. Grönstrukturen bidrar till ett rikt växt- och djurliv i Ludvika tätort

Överlag tydliggör arbetet med grönstruktur vikten av en grön stad. Grönytorna hjälper oss att ta hand om dagvatten, reducera buller, må bättre fysiskt och psykiskt samt att förstå naturens egenvärde. Genom att sträva mot en sammanhängande och mångfunktionell grönstruktur kan vi lättare tillgodogöra oss fler av grönytornas och naturens värden.

1.3 Avgränsningar

Grönstrukturstrategin gäller i första steget endast Ludvika tätort, men en förhoppning är att grönområden i hela kommunen på sikt ska kunna ingå i kommunens övergripande arbete med grönstruktur.

I grönstrukturstrategin ligger fokus på den formella grönstrukturen, dvs. de gröna ytor som är allmänt tillgängliga och ligger på kommunal mark eller mark tillhörande de kommunala bostadsbolagen. I inventering och kartläggning av den befintliga grönstrukturen har avvägningar gjorts gällande vilka aspekter som är viktigast att fokusera på utifrån lokala förhållanden och de resurser som funnits till förfogande.

Frågor gällande naturvård respektive skötsel och planering av större skogsområden hanteras i andra styrdokument och bör därför inte ta för stor plats i grönstrukturstrategin då dessa dokument är tänkta att användas vid sidan av varandra. Kommunal skogsmark inom tätortsgränsen ingår dock i denna strategi.

2 Definitioner och förklaringar

2.1 Grönstruktur och grön infrastruktur

Grönstruktur är en benämning på gröna miljöer inom tätorter och hur dessa hänger samman och förhåller sig till varandra. Grönstrukturen kan bestå av parker, trädgårdar, alléer, gröna ytor i trafikmiljöer, kyrkogårdar osv. Grönstrukturen inkluderar även så kallade blå miljöer, det vill säga vattendrag, sjöar, öppna dagvattenlösningar och marken närmast dessa.

Grön infrastruktur handlar om att olika livsmiljöer i naturen behöver hänga ihop. Här behöver hänsyn tas till hela landskapet. Områdena behöver vara tillräckligt stora och av god kvalitet för att arter ska trivas och överleva. Det gäller för såväl människor som djur, växter och svampar. Om naturen hänger ihop kan djur och växter förflytta sig och spridas i landskapet, vilket är en förutsättning för att ekosystemen ska fungera och att människor ska kunna ta del av dess tjänster.

2.2 Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som naturens ekosystem ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Pollinering, naturlig vattenrening och naturupplevelser är några exempel. Det kan också finnas ännu fler nyttor från ekosystemen som ännu är okända. Ekosystemtjänsterna är beroende av levande organismer som växter, djur och svampar, varför deras livsmiljöer måste skyddas. Ett sätt att göra det är att planera för sammanhängande och mångfunktionella grönytor.

Ekosystemtjänsterna delas ofta in i fyra grupper:

- **Stödjande tjänster** behövs för att de övriga tre grupperna ska fungera och består av t.ex. fotosyntes och jordmånsbildning.
- **Producerande eller försörjande tjänster** skapar produkter som t.ex. spannmål, dricksvatten eller virke.
- **Kulturella tjänster** är svårare att mäta men ändå lätta att förstå, de består av t.ex. friluftsliv, hälsa, inspiration och naturturism.
- **Reglerande tjänster** innebär t.ex. luftrening, pollinering av grödor, fördröjning och rening av vatten samt sänkt temperatur i städer.

2.3 Definitioner

Nedan redovisas en förklaring av de olika begrepp kopplade till grönstruktur som används i detta dokument.

Aktiv transport	Att gå, cykla eller genom annan form av fysisk aktivitet förflytta sig till en viss målpunkt.
Biologisk mångfald	Variation av ekosystem, arter och gener inom arter.
Dagvatten	Nederbördsvatten, det vill säga regn eller smältvatten, som inte tränger ned i marken, utan avrinner på markytan.
Ekosystem	Det vetenskapliga begrepp som beskriver samspelet mellan organismer och deras omgivning i naturen.
Ekosystemtjänster	De nyttor som människan får av ekosystemen. Delas ofta in i stödjande, producerande, kulturella och reglerande tjänster. Se även avsnitt 2.2.
Friluftsliv	Friluftsliv brukar definieras som ”vistelse i natur och kulturlandskapet för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling” (Miljö- och energidepartementet SFS 2010:2008).
Förtätning	Rådande stadsbyggnadsideal där nya bostäder ska byggas inom den befintliga stadsgränsen. Bebyggelsen blir tätare och högre vilket sägs vara mer hållbart då avstånden blir kortare. Detta sker ofta på bekostnad av grönytor.
Gröna stråk	Långsträckta grönytor vars funktion är att binda ihop grönområden. Kan utgöras av exempelvis gångvägar som kantas av grönytor med träd.
Grön infrastruktur	Ett nätverk av natur och grönytor som bidrar till fungerande livsmiljöer för växter och djur och till människors välbefinnande.
Grönstruktur	Grönytor som finns inom ett område och hur dessa förhåller sig till varandra. Grönstrukturen inkluderar även vattennära miljöer.
Grönytor	Alla vegetationsbeklädda ytor i och omkring tätorten, t.ex. parker, trädgårdar, idrottsplatser och naturområden.
Hållbar utveckling	”Hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att

	tillfredsställa sina behov.” (Brundtlandrapporten, FN, 1987) Ofta används de tre dimensionerna ekologisk, ekonomisk och socialt hållbar utveckling.
Näbarhet	Hur lätt eller svårt det är att ta sig till de grönytor man har tillgång till. Näbarheten till en plats påverkas av exempelvis avstånd, barriärer och möjliga färdvägar.
Spridningssamband	Gröna strukturer som binder ihop större naturområden med varandra.
Tillgång	Den yta grönområde som finns per invånare inom givet avstånd från bostaden.
Tillgänglighet	Utformningar och anpassningar som gör att en plats kan användas av människor med olika funktionsnedsättningar.
Tätort	Område med mer än 200 hushåll med mindre än 200 meter emellan.
Värdekärna	Område där en viss art trivs tillräckligt bra för att bland annat söka föda eller fortplanta sig. Runt om värdekärnan finns mer eller mindre ogästvänliga platser för arten.

2.4 Beskrivning av grönområdestyper

Nedan beskrivs de olika grönområdestyper som förekommer i strategin. Grönområdena har delats in i olika kategorier för att ge en överblick över tillgången till olika kvaliteter som grönområden kan erbjuda de boende i tätorten.

Bostadsnära grönska

Bostadsnära grönska är den gröna miljön allra närmast bostaden, ofta den man ser och vistas i varje dag. Beroende på bostadsform kan den bostadsnära grönskan utgöras av en villaträdgård, flerbostadsgård, en plätt kommunal tätortsnära skog eller en park. Den bostadsnära grönskan ska erbjuda de boende naturkontakt, lugn och ro och lekmöjligheter. Den bostadsnära grönskan har även en viktig funktion som en del i den tätortstäckande gröna infrastrukturen.

Park

En park är en lite större grönyta med tydligt anlagd karaktär. Här ska det finnas plats för lek och spel, vila, umgänge och promenad. I parken finns ofta stora träd, blommande planteringar och olika former av konst eller utsmyckning. Parkerna i Ludvika tätort återfinns idag mest i de centrala delarna av tätorten. Det är önskvärt att parker i en stad är sammanbundna av gröna stråk så att det går lätt att röra sig mellan dem, vilket möjliggör för längre promenader och

aktiv transport. Då parkerna i Ludvika tätort är relativt små till ytan är det där särskilt viktigt med sammanhängande stråk. På sikt skulle tillgången till parker behöva förbättras i Ludvika tätort, med målet att erbjuda en park i varje stadsdel. Parkerna kan vara av olika karaktär och storlek beroende på vilka faktorer som anses viktigast inom respektive stadsdel. En stadsdelspark har även potential att bidra till identitetsskapande i stadsdelen.

Aktivitetsyta

Aktivitetsytorna är viktiga ur folkhälsosynpunkt, både som mötesplats och för att de uppmuntrar till rörelse. Aktivitetsytorna kan bestå av en större lekplats men får gärna innehålla aktivitetsmöjligheter för flera åldersgrupper. Ytorna kan vara utformade för spontana aktiviteter såväl som ordnade och ge möjlighet till lek och rörelse. Aktivitetsytor för specifika aktiviteter t.ex. ett skidspår har ofta ett större upptagningsområde, ibland så stort som hela tätorten. Kommunala aktivitetsytor används ofta även av olika föreningar.

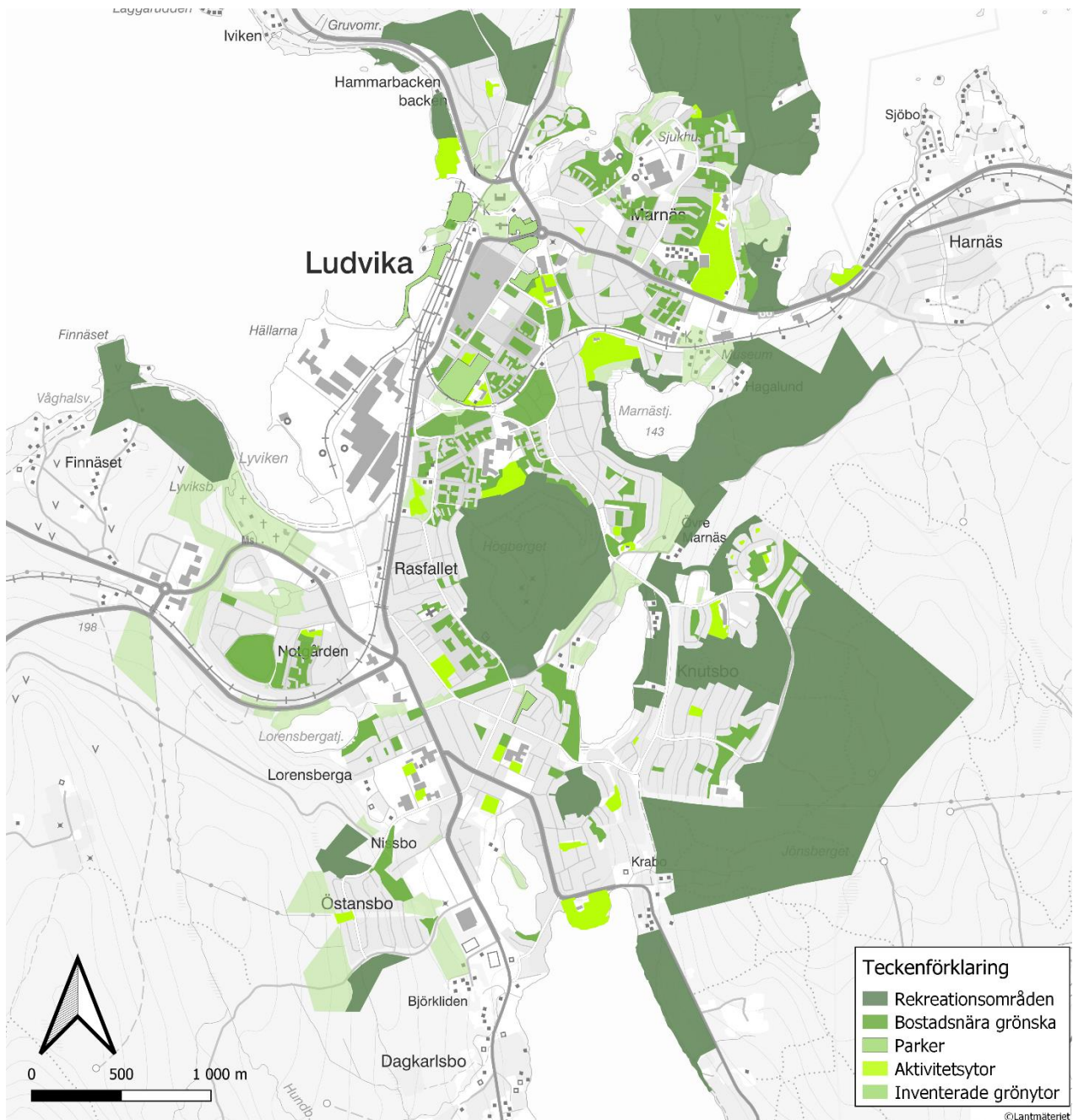
Rekreationsområde

Rekreationsområden är större naturområden, ofta i stadens utkant, som erbjuder invånare bl.a. naturkontakt, vandring och svamp- och bärplockning. Rekreationsområdena kan även innehålla motionsspår, utsiktspunkter och grillplatser. Rekreationsområden ska erbjuda ett alternativ till städernas bullriga och hårdgjorda miljöer.

Övriga gröna ytor

Övriga grönytor som inventerats vid arbetet med denna strategi kan ha olika funktion eller potential. Det har bedömts att ytorna i dagsläget inte uppvisar tillräckliga kvaliteter eller areal för att uppfylla kriterierna för att ingå i någon av ovan nämnda kategorier. Det kan vara t.ex. gräsytor längs en väg eller ett skogsområde som inte visar tecken på mänsklig närvaro. Dessa ytor kan dock ändå vara viktiga för tätortens grönstruktur. De orörda skogsområdena kan vara boplats till en mängd arter medan de gröna trafikmiljöerna kan ha potential att utvecklas till t.ex. en ängsyta som kan ha en positiv effekt för pollinerare. Dessutom kan dessa övriga gröna ytor vara viktiga delar i ett nätverk av gröna miljöer.

Nedan visas alla grönytor som inventerats under arbetet med grönstrukturstrategin och vilken grönområdestyp de klassats som.

Karta a. Ytor inom Ludvika tätort som inventerats vid framtagande av denna strategi samt deras tillhörighet till olika grönområdestyper.

3 Strategi 1: Tätortens gröna stråk binder ihop grönskan till ett nätverk

Ett sammanhängande grönt nätverk i kommunens tätorter har en mängd funktioner. Det kan fungera som spridningsvägar och habitat för hotade växter och djur och samtidigt erbjuda rekreation och motion till befolkningen. De gröna ytorna hjälper också till med klimatanpassning och dagvattenhantering.

Mångfunktionella grönytor kan hjälpa oss att anpassa staden till kommande klimatförändringar. Ett viktigt exempel är grönytor som har kapacitet att ta emot stora mängder dagvatten vid extrema skyfall, vilket förväntas bli vanligare i framtiden. Det kan vara ytor som till vardags används till något annat, t.ex. en låglänt del av en park. Ett annat exempel är träd och gröna ytor i områden med mycket hårdgjord mark som kan ge svalka i ett varmare klimat.

Att grönytorna är varierade och mångfunktionella skapar i sig en flexibilitet och stabilitet inför kommande utmaningar och förändringar som kan vara svåra att förutse.

3.1 Ställningstaganden

- Kommunen arbetar aktivt för att skapa ett sammanhängande och mångfunktionellt grönt nätverk genom tätorten och ut i landskapet.
- Kommunen arbetar med att informera om stadens ekosystemtjänster.
- Kommunen ska införa rutin på att konsekvenserna för ekosystemtjänster och Ludvikas gröna nätverk utreds och tas i beaktande vid exploatering samt implementera rutinen vid exploatering.
- Kommunen ska i sitt arbete beakta att områden som är särskilt utsatta för översvämning, värmebölja, osv. har extra stort behov av fungerande grönytor med klimatreglerande funktioner.
- Kommunen arbetar för att det gröna nätverket ska bidra till att stimulera till aktiv transport.
- Vid exploatering i tätorten ska kommunen sträva efter att integrera grönstruktur med övriga strukturer.
- Kommunen arbetar för att de gröna stråk som lyfts fram i detta dokument förstärks för att göra tätorten mer attraktiv och bidra till aktiv transport.

3.2 Gröna stråk och kopplingar

För att visa på möjligheter att förbättra grönstrukturen i Ludvika tätort har en strukturbild (karta b) med gröna stråk tagits fram. I kartbilden visas befintliga gröna stråk samt sträckor där det vore önskvärt att skapa gröna stråk då sträckorna har en strategisk placering i nätverket. Stråken har vidare prioriterats från 1-3 för att visa på vilka av dessa kopplingar som skulle bidra mest till en stärkt grönstruktur i tätorten. I denna avvägning har hänsyn tagits både till människors rörelsemönster och potentiella spridningsvägar för växter och djur. Kartan är tänkt som ett underlag för investeringar men kan även användas då en annan åtgärd planeras för att undersöka om det skulle vara möjligt att uppnå några synergier och skapa eller stärka ett stråk i samband med en annan åtgärd.

Spara

Kategorin spara redovisar gröna stråk som redan finns och som är viktiga att spara för att på lång sikt bevara det gröna nätverket.

Stärka

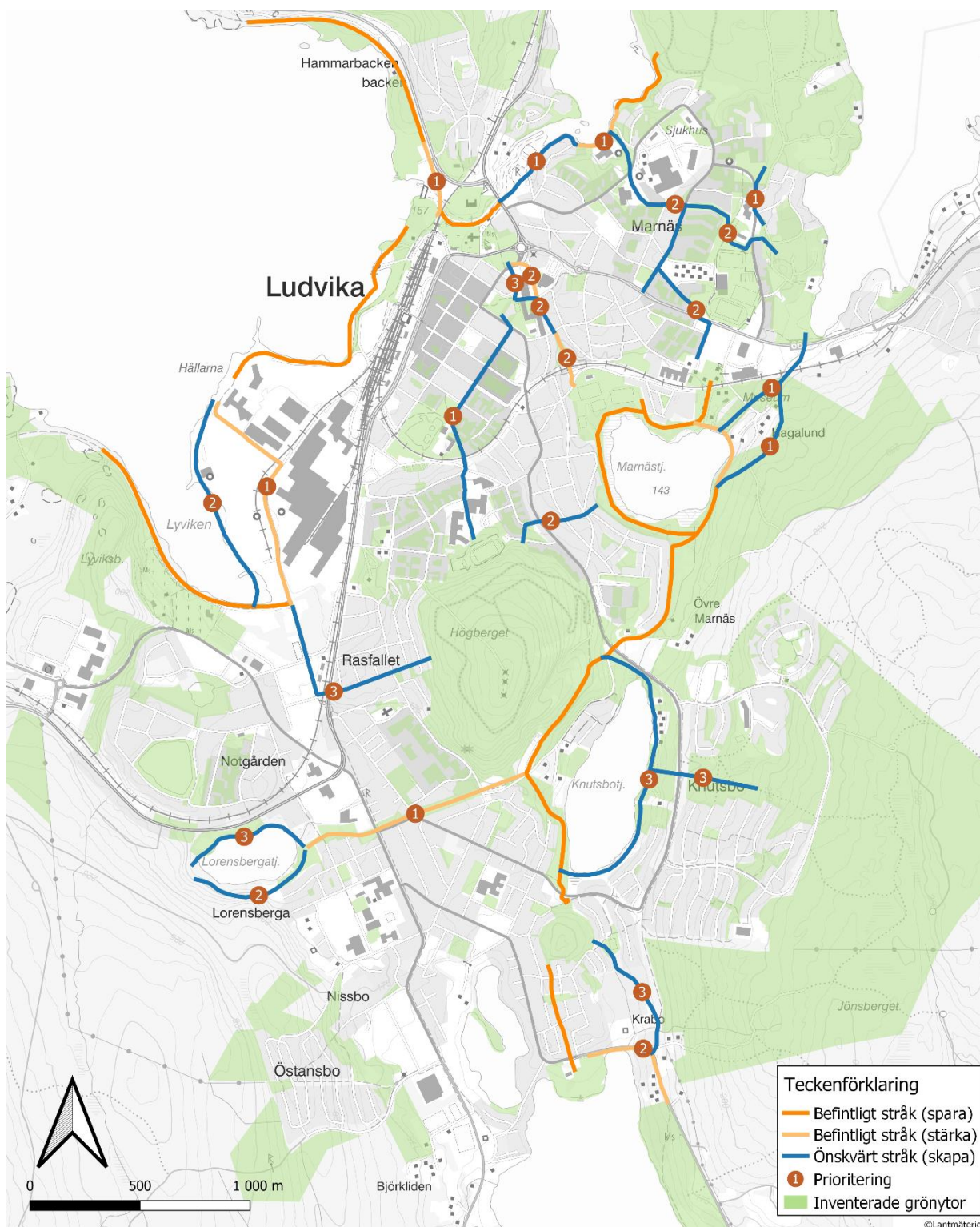
Kategorin stärka redovisar gröna stråk som i dagsläget inte har så starka värden eller bitvis kan vara otydliga. Här skulle man med relativt enkla medel kunna stärka stråket så att det blir mer värdefullt.

Skapa

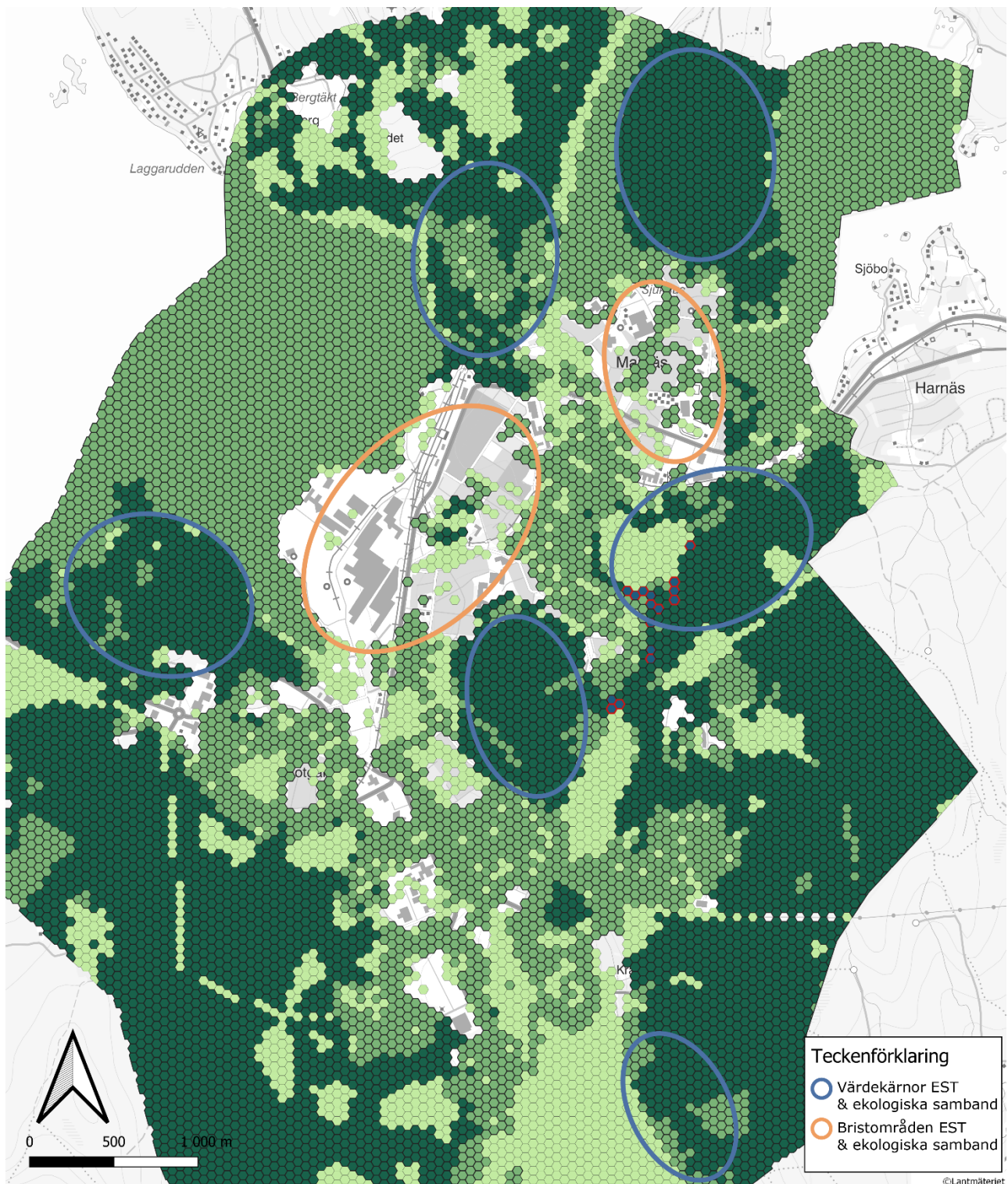
Kategorin skapa visar på platser där det skulle vara värdefullt att anlägga ett nytt grönt stråk för att knyta ihop befintliga grönområden.

Vid en åtgärd för att stärka eller skapa ett grönt stråk bör man ta hänsyn till vilka ekologiska samband som är viktigast att fokusera på i just det läget. Kartor som visar värdekärnor och spridningszoner för pollinerare, ädellövskog och äldre barrskog finns i rapporten Ekologiska samband och ekosystemtjänster i Ludvika tätort.

Stråk som kan kopplas ihop med vandringsleder eller gröna strukturer utanför tätorten är extra värdefulla.

Karta b. Strukturbild med befintliga och önskvärda gröna stråk samt deras inbördes prioritering för genomförande. Prioriteringen visar vilka stråk som är viktigast att stärka eller skapa, även om alla stråk som pekats ut är viktiga ur olika perspektiv. Stråken är framför allt dragna mellan viktiga grönområden inom tätorten för att knyta ihop dessa med varandra. Några av stråken sträcker sig även utanför tätortsgränsen.

Karta c. Sammanställning av ekosystemtjänster (EST) och ekologiska landskapssamband. Ju mörkare grön färg ett område har desto fler ekosystemtjänster och landskapssamband finns inom området. De hexagoner som är blå med röd kant visar på platser som är särskilt viktiga för ett eller flera landskapssamband eller ekosystemtjänster. Värdekärnor för ekosystemtjänster och ekologiska samband är inringade i blått och bristområden för detsamma är inringade i orange.

3.3 Mångfunktionella ytor

Karta c visar en sammanställning av ekosystemtjänsterna biologisk mångfald, flödesreglering, vattenrening, klimatreglering, luftrening, bullerdämpning och pollinering samt ekologiska landskapssamband för pollinerare, ädellövskog och barrskog. Hänsyn har även tagits till behovet av en viss ekosystemtjänst på varje plats. I områden med hög koncentration av ekosystemtjänster och ekologiska samband är det viktigt att bevara de strukturer som ger dessa värden. Medan det i bristområden finns behov av att nyskapa och utveckla gröna strukturer.

De områden som fallit ut som särskilt viktiga för ett eller flera ekologiska samband samt den samlade ekosystemtjänstförsörjningen i Ludvika är följande:

- Biskopsnäset
- Högberget
- Marnästjärn med omgivning
- Parkmiljöer kring Hammarbacken/Ludvika ström, herrgård och kyrka
- Blandskog Lyviksberget
- Betesmark nordöst om Haggen

4 Strategi 2: Grönstrukturen fungerar som mötesplats för människor i olika åldrar och med olika intressen

Genom att skapa gröna mötesplatser uppmuntras människor att vistas utomhus och att mötas. Forskning visar att vistelse i naturen och gemenskap med andra människor är några av de viktigaste faktorerna för god hälsa och välmående. Att vistas utomhus i grönområden har en positiv effekt på vår mentala och fysiska hälsa, vilket genererar nytta både för individer och för samhället i stort.

De gröna ytorna fungerar ofta som mötesplatser för människor med olika etnicitet och socioekonomisk status. En mångfald av grönområden med varierade aktivitetsmöjligheter kan därmed bidra till ökad integration och jämlikhet. Särskilt viktiga är de grönområden som har möjlighet att utvecklas till mötesplatser mellan områden med skiftande bostadsformer och mellan stadsdelar.

Gemensamma odlingar är ett exempel på en aktivitet som kan skapa en mängd olika värden i en stad. Genom ett gemensamt intresse träffas människor från olika livssituationer och knyter kontakter. Odlingen ger dessutom fysisk aktivitet, frisk luft och nya kunskaper.

4.1 Ställningstaganden

- Grönområden ska bidra till ökad trivsel och social sammanhållning i bostadsområden.
- Grönområden som har potential att skapa ett flöde mellan bostadsområden bör värnas särskilt.
- I Ludvika tätort bör alla invånare ha tillgång till kvalitativa grönområden inom rimligt avstånd. Särskilt viktigt är detta där det bor många barn, äldre eller de med funktionsnedsättning.
- En grönytas storlek i förhållande till antal närboende, besöksryck och slitage ska vara sådan att en god kvalitet kan bibehållas.
- Kommunen bör erbjuda sina medborgare möjlighet att odla på kommunal mark.
- Vid utveckling av grönytor bör kommunen använda sig av brukarinflytande då detta i sig ofta ger platsen sociala mervärden.

4.2 Tillgång till grönytor

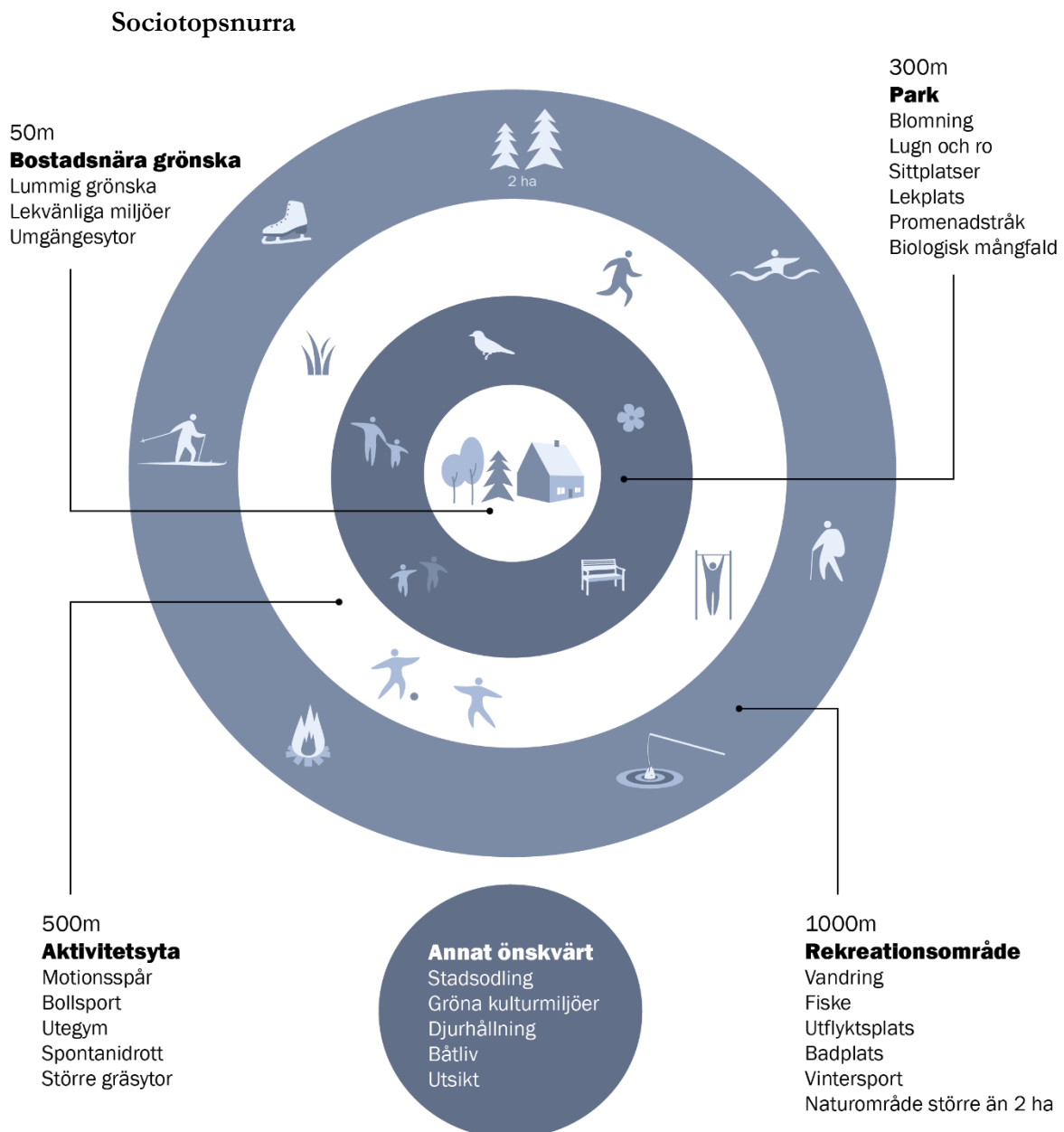
Ludvika är en relativt grön tätort. Många invånare bor i villa med egen trädgård och även i de flesta flerbostadshusområden är tillgången till grönytor god. Eftersom tätorten i sig inte upptar så stor yta är det även lätt för de flesta att ta sig till en större grönyta i tätortens utkant. I de centrala delarna utgör Högberget en mycket viktig grön oas. Tillgången till bostadsnära grönska, aktivitetsytor och rekreationsområden är god för de flesta. Däremot råder det brist på parker då dessa i princip bara finns i de mest centrala delarna av

tätorten. De mer perifera stadsdelarna får idag hålla tillgodo med betydligt enklare anlagda gröna miljöer.

I tabellen nedan visas eftersträvarvärda avstånd till olika typer av grönområden för boende inom tätorter. Avstånden är valda dels för att de rekommenderas av Boverket och dels för att de ansågs lämpliga av de tjänstemän på kommunen som arbetat med denna strategi. De angivna avstånden bör vara vägledande i planeringen av grönstruktur i tätorter och ska ses som föreslagna, ungefärliga avstånd till grönområden och inte exakta avstånd från varje bostad.

Grönområdestyp	Önskvärt avstånd
Bostadsnära grönska	50 meter
Park	300 meter
Aktivitetsyta	500 meter
Rekreationsområde	1000 meter

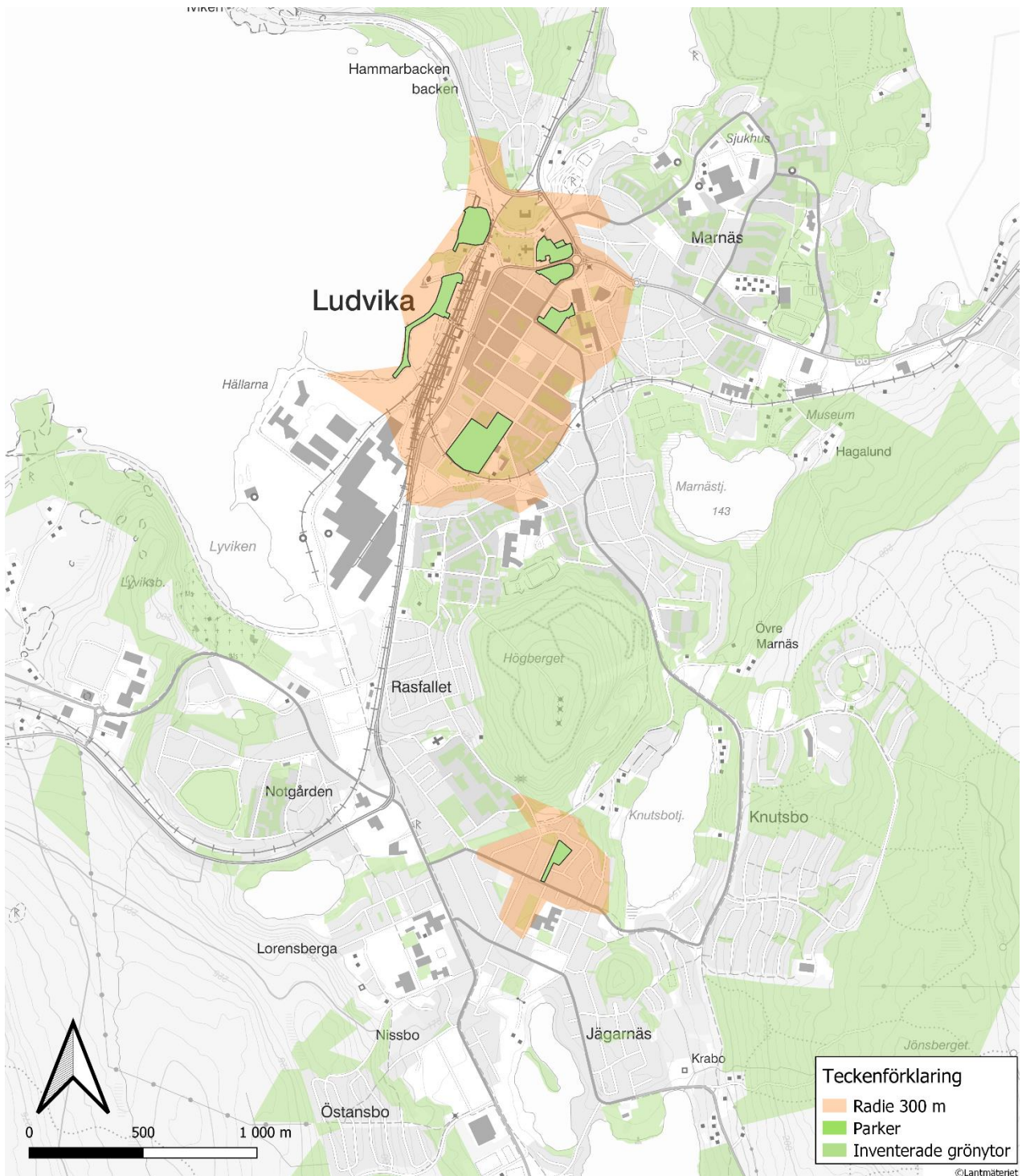
Ett sätt att analysera tillgången till bra mötesplatser är att titta på utbudet av vissa kvaliteter och funktioner inom givet avstånd. Detta sätt att se på saken redovisas i figur 1 på sida 18 i form av en så kallad sociotopsnurra. Sociotopsnurran kan ses som ett stöd vid planering och utveckling av bostadsområden. Den redovisar inte exakt vad som ska finnas att tillgå för varje medborgare inom ett visst avstånd utan ska istället ge en fingervisning av vilken nivå på aktiviteter som är rimligt inom respektive avstånd.

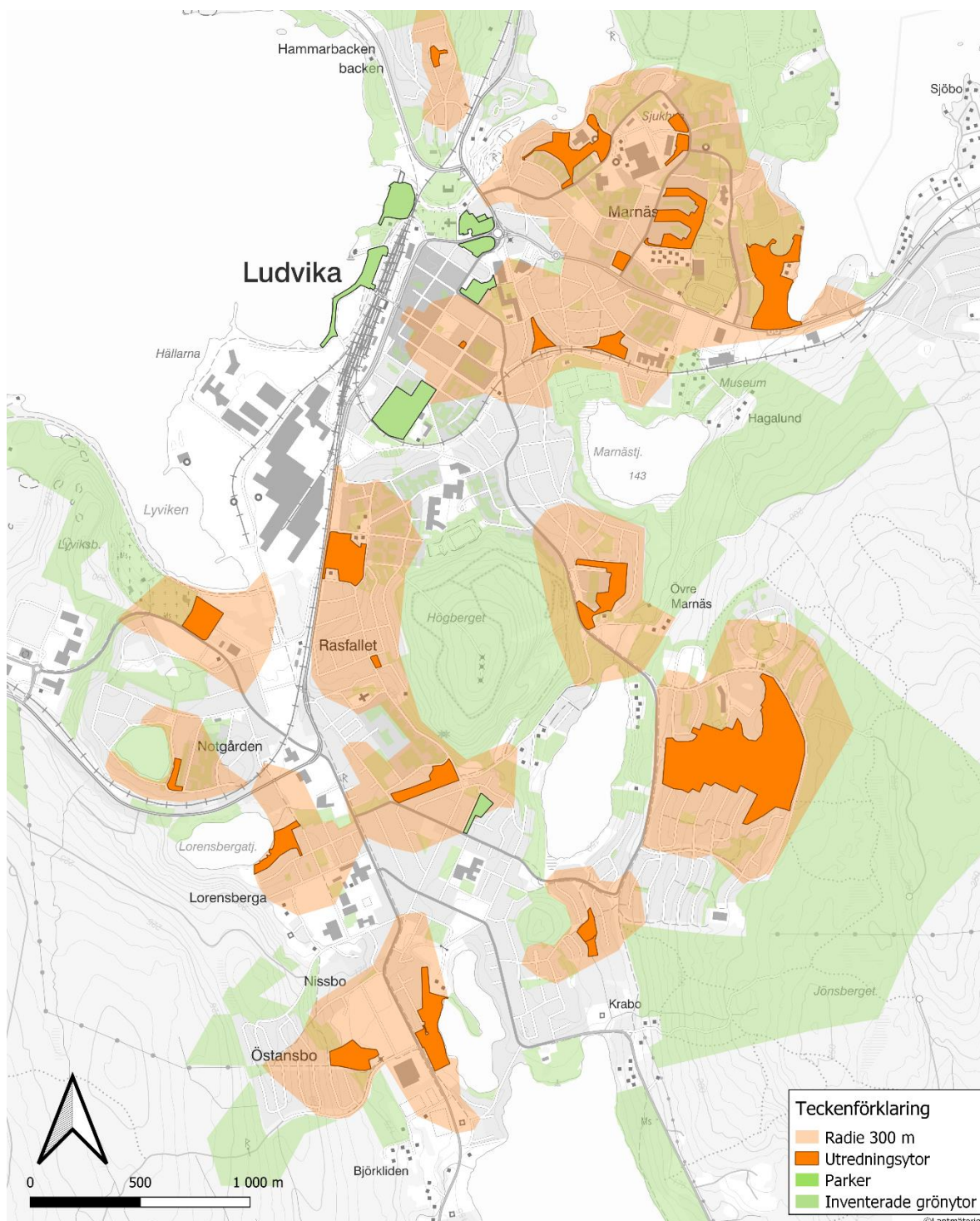
Figur 1. Sociotopsnurran visar önskvärt avstånd till olika slags värden och funktioner som kan finnas i ett grönområde. Sociotopsnurran redovisar även några icke kommunala aktiviteter så som djurhållning då även dessa aktiviteter kan ha betydelse vid planering av grönstruktur, även om det inte är någonting som kommunen kan tillhandahålla.

Ytterligare ett sätt att analysera tillgången på mötesplatser är att titta på närheten till parker. Karta d visar de ytor som klassats som park i inventeringen samt en zon runt dessa med radien 300 meter. Detta betyder att alla som bor utanför orangemarkerat område har längre än 300 meter till en park. Viktigast är god tillgång till parker i områden med hög andel flerbostadshus och en hög befolkningstäthet liksom områden där det bor många barn och äldre.

I karta e visas förslag på grönytor där man skulle kunna utveckla parkkvaliteter för att fler ska få tillgång till en park inom gångavstånd från bostaden.

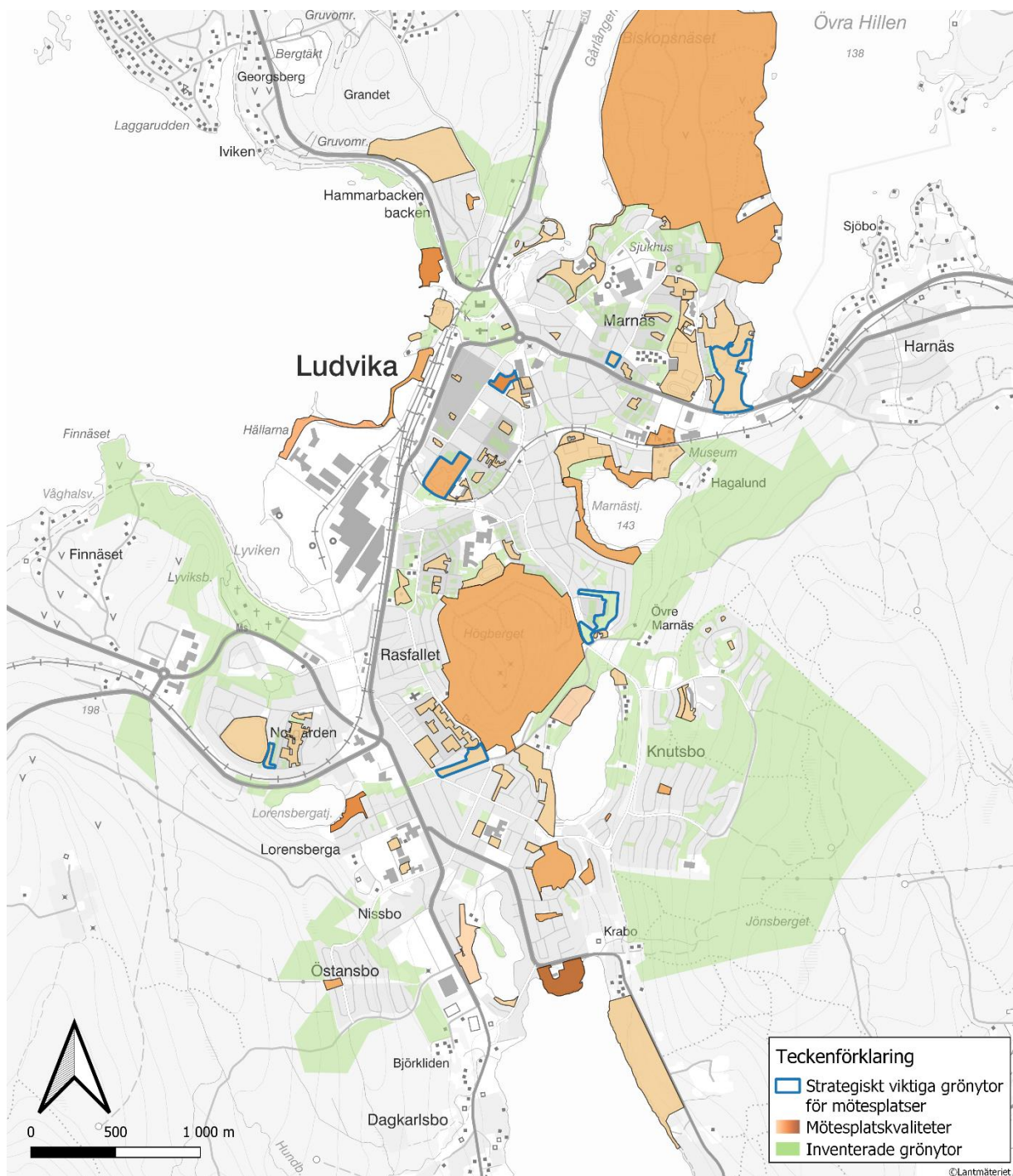
Karta d. Befintliga parker med en omgivande zon med radie 300 meter för att ge en överblick över vilka bostadsområden som hade mellan 0-300 meter till en park då denna rapport togs fram.

Karta e. Orange markering visar grönytor där man skulle kunna utreda hur dessa kan stärkas för att skapa bättre parkkvaliteter så att en större del av befolkningen kan få ta del av detta inom promenadavstånd. I kartan visas även de områden som ligger inom en radie av 300 meter från utkanten av föreslagna utredningsytor. Detta för att ge en överblick över vilka bostadsområden som skulle få 0-300 meter till park om utredningsytorna fick utvecklade parkkvaliteter.

4.3 Mötesplatskvaliteter

För att en grönyta ska bli en bra mötesplats behövs inte bara tillgång till grönytor i närheten av bostaden. Det är också viktigt att platsen har sådana kvaliteter som gör att människor vill komma dit och uppehålla sig där. Dessa kvaliteter kan finnas inom alla olika grönområdestyper men kanske främst inom parker och aktivitetsytor. Karta f visar de områden som hade någon eller några mötesplatskvaliteter samt grönytor som har ett strategiskt viktigt läge för att fungera som mötesplatser. De ytor som har ett strategiskt läge är prioriterade att bevara eller utveckla med tanke på gröna mötesplatser.

Karta f. Dessa platser har ett eller flera värden som gör dem till en god mötesplats, ju mörkare färg desto fler värden. De faktorer som undersökts är bad, bollplan, picknick, grillplats, lekplats, odling, paviljong, pergola, vindsydd, torg och scen. Blå markering visar platser med en strategiskt viktig placering i tätorten.

5 Strategi 3: Tätortens gröna kulturvärden och landskapskaraktär tas tillvara och utvecklas

Ett samhälle utgörs ofta av historiska lager som formats av människan. Dessa kan synas både i byggnationen och på platser som parker, torg och bostadsgårdar. Även stadens träd utgör ett viktigt inslag i stadsbilden och bidrar till att ge platsen en symbolisk och kulturhistorisk förankring.

De gröna miljöerna har en viktig kulturhistorisk betydelse. De speglar samhällets utveckling och visar mer eller mindre tydliga kulturspår, som det är viktigt att förstå och kunna tolka. Kulturhistoriska miljöer är en betydelsefull resurs som bör tas till vara och lyftas fram.

En välbevarad kulturhistorisk identitet kan bidra till en attraktiv stads- och landsbygdsmiljö och är ett betydelsefullt konkurrensmedel som styr människors val av så väl bostadsort som turistmål samt lockar företag att nyinvestera. Detta är ytterligare ett viktigt skäl till att ta tillvara de särskilda kvaliteter som är knutna till befintliga kulturelement och kulturlandskapet. Våra kulturhistoriska miljöer utgör dessutom en källa till kunskap samt inspiration vid förnyelsearbetet med stadens utformning.

De gröna kulturhistoriska miljöerna omfattar bland annat tidstypisk parkarkitektur, alléer och begravningsplatser. På en del platser kan vegetationen i sig utgöra ett kulturvärde då den visar spår av tidigare markanvändning som odling, bete eller slätter.

5.1 Ställningstaganden

- Kommunen ska undvika att exploatera områden med hög kontinuitet, alltså sådana områden som varit oförändrade under en lång tid.
- Historiska miljöer i parker och grönområden bör lyftas fram som betydelsefulla besöksmål och målpunkter som ofta kan ge platsen en stark identitet.
- Kommunen ska sträva efter att äldre och stora träd bevaras. Om så inte är möjligt bör träden ersättas med nya som planteras i närheten.
- Kommunen bör särskilt värna tätortsnära hag- och betesmarker, vilka är en sällsynt miljö i kommunen med höga natur- och kulturvärden.
- Vid planering och exploatering bör hänsyn tas till att park- och trädgårdsanläggningar från olika epoker i Ludvikas historia bevaras i så stor utsträckning som möjligt. Detta gäller även nyare anläggningar av tidstypisk karaktär.

5.2 Bevara befintliga gröna kulturvärden

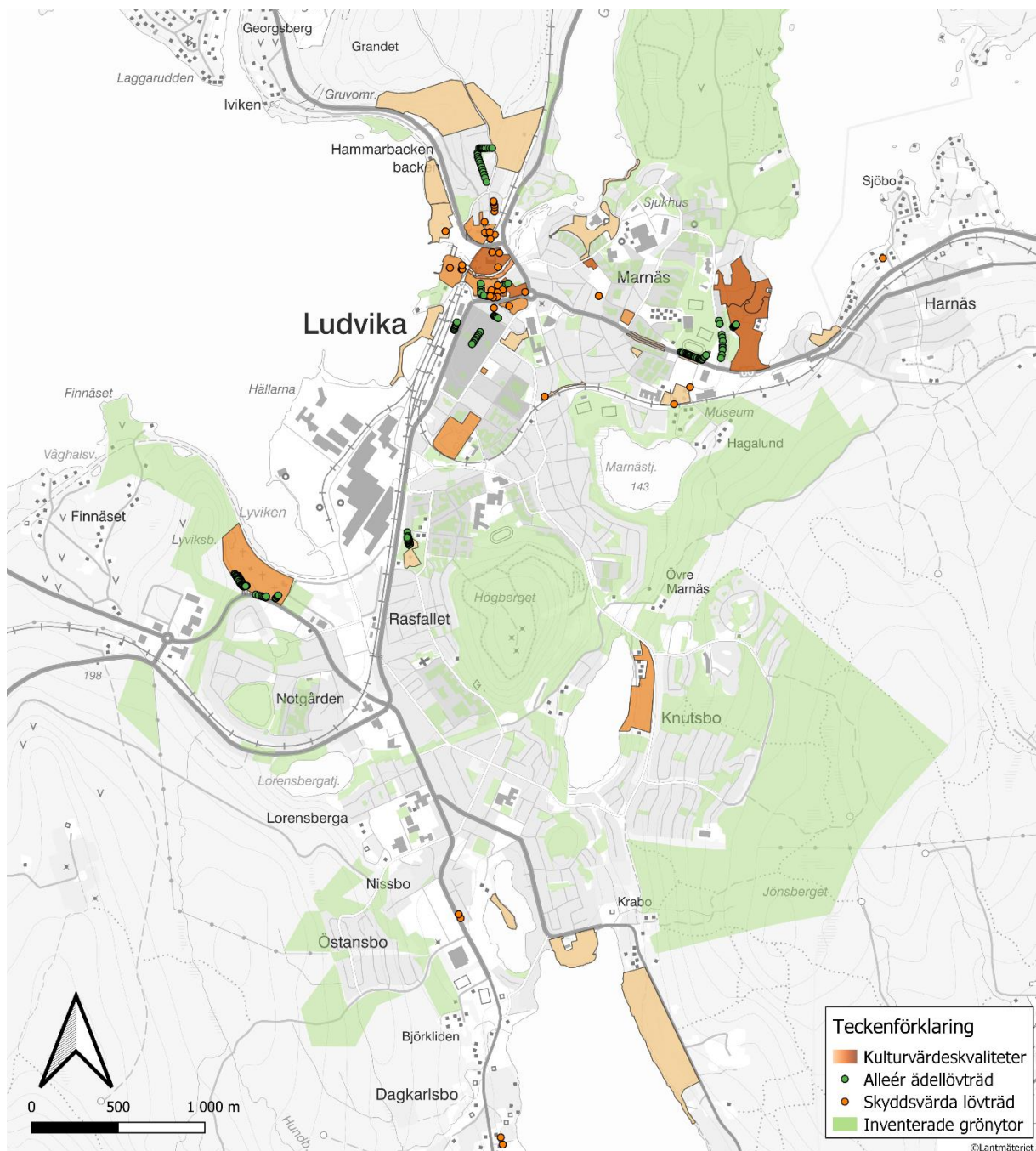
I strategi 3 är bevarandet en stor del. Eftersom ett kulturvärde inte kan skapas i nutid bör vi ta tillvara de som redan finns. För att bevara gröna kulturmiljöer kan en viss typ av skötsel vara nödvändig, ångar och hagmarker kräver till exempel kontinuerlig hävd för att inte växa igen. Ibland kan restaurerande

åtgärder vara nödvändiga för att återställa en plats och lyfta fram de kulturhistoriska elementen.

Ett annat sätt att lyfta fram de gröna kulturmiljöerna är genom information som kan finnas på skyltar på plats eller digitalt på kommunens hemsida.

Även utemiljöer som skapats under modernare tid kan vara viktiga att bevara för framtiden som tidstypiska exempel.

I karta g redovisas vilka grönytor som anses innehålla gröna kulturvärden i inventeringen samt skyddsvärda träd och alléer med ädellövträd.

Karta g. I denna karta visas de grönytor som i inventeringen anses innehålla gröna kulturvärden. De värden som undersökts är; alleér, gamla husgrunder, grova träd, kontinuitet samt tidstypisk utemiljö. Ju mörkare färg desto fler värden. Dessutom visas skyddsvärda äldre träd och alleér med ädellövträd då äldre lövträd ofta har ett kulturhistoriskt värde.

6 Strategi 4: Grönstrukturen erbjuder rekreation och aktivitet i Ludvika tätort

Det ska vara lätt för människor att ta sig ut och upptäcka naturen. Bättre tillgång, närbarhet och tillgänglighet till grönytor av hög kvalitet leder till att fler blir mer fysiskt aktiva, vilket stärker folkhälsan genom att bidra till bättre kondition och styrka. Att vistas i gröna miljöer bidrar till mentalt välbefinnande, bättre immunförsvar och minskade stressnivåer. Genom att informera om och lyfta fram rekreationsområden och aktivitetsytor i samhällsplaneringen stärks dess position i samhällsutvecklingen.

Ett rikt friluftsliv utgör en attraktionskraft som kan locka människor att bosätta sig i vår kommun. Kvalitativa grönområden i tillräcklig omfattning kommer högt upp på listan över vad som gör en stad attraktiv som boende- och etableringsort.

Barn har stort behov av lek och natur för sin utveckling, både fysiskt och kognitivt. En grön lekmiljö uppmuntrar till fantasilekar som hjälper barnen att utveckla sina sociala och motoriska förmågor.

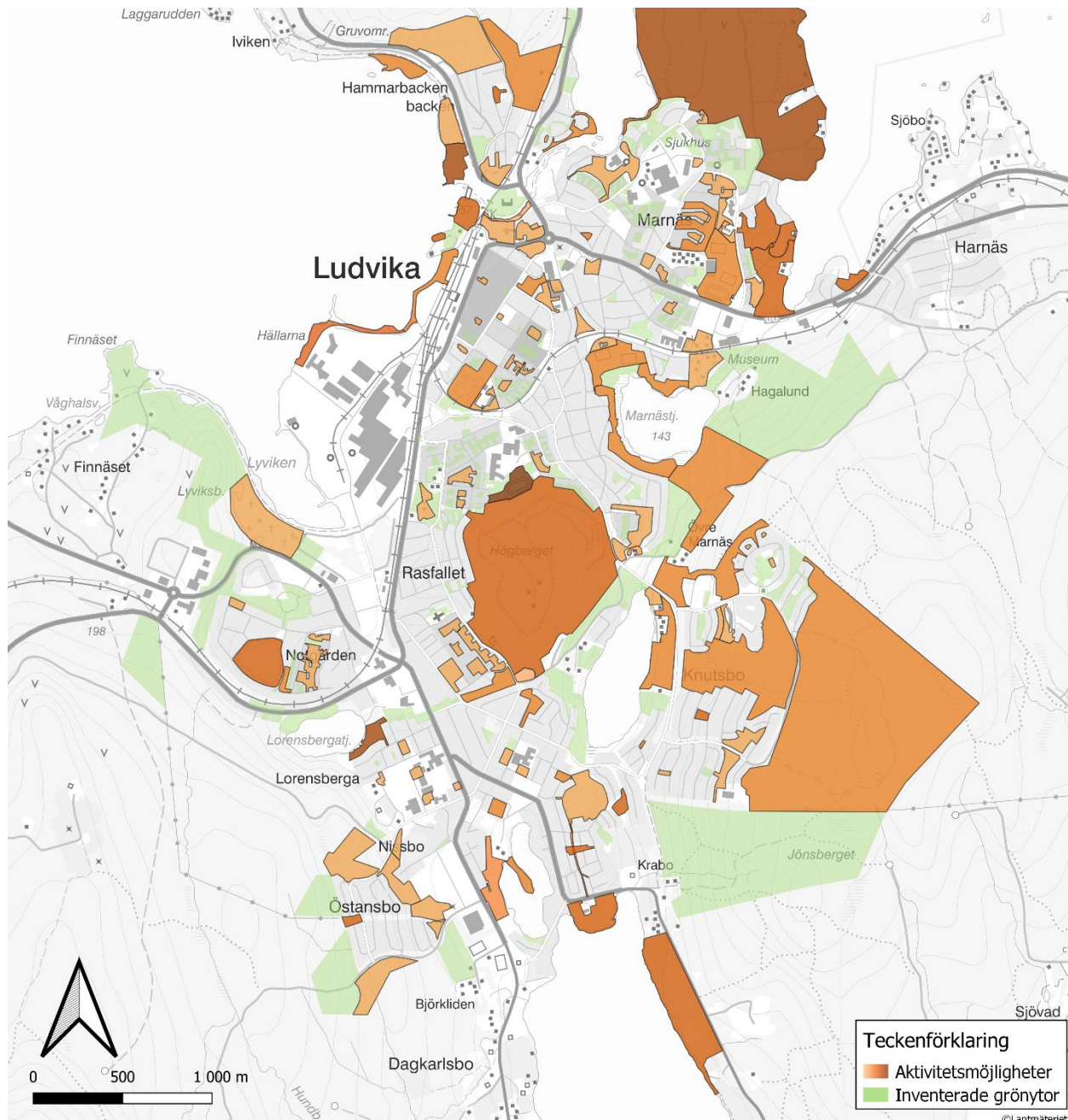
Genom att verka för en mångfald av grönområden med olika karaktärer och funktioner lockas en större del av befolkningen att använda dem.

6.1 Ställningstaganden

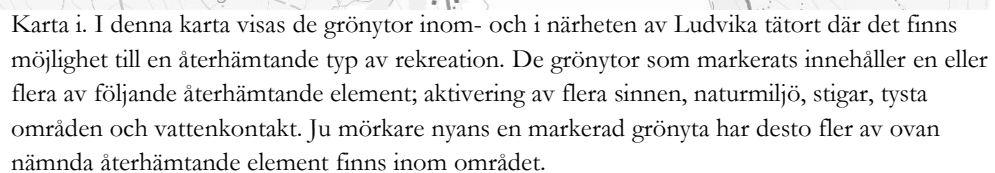
- Tätortens grönområden ska uppvisa en stor variation i karaktär och innehåll för att attrahera olika delar av befolkningen.
- Tätortens grönområden ska kunna tillgodose behovet av motion, rekreation, lek, naturupplevelser och fritidsaktiviteter.
- Barns behov av lek och spontanidrott ska möjliggöras i den gröna närmiljön.
- Kommunen arbetar med att marknadsföra och informera om de natur- och friluftsområden som finns inom kommunen.
- De viktigaste grönområdena i tätorten ska ha en hög tillgänglighet, närbarhet och kvalitet.
- Vattnets kvaliteter ur ett rekreationsperspektiv ska tas till vara.

6.2 Bevara och utveckla rekreationsområden och aktivitetsytor

I Ludvika tätort finns det i dagsläget god tillgång till rekreationsområden och aktivitetsytor, varför en stor del av strategi 4 går ut på att bevara denna tillgång för framtida generationer. Samtidigt är det viktigt att utveckla denna typ av grönytor efter rådande och förväntade förhållanden. När en stadsdel byggs ut med fler bostäder behövs även fler eller större grönområden för att tillgodose de boendes behov. De aktivitetsmöjligheter som efterfrågas kan även variera över tid och behöver i viss mån anpassas efter det. I karta h och karta i visas grönytor som innehåller värden för aktivitet och rekreation.

Karta h. I denna karta visas de grönytor inom- och i närheten av Ludvika tätort där det finns möjlighet till rekreation genom aktivitet. De grönytor som markerats innehåller en eller flera av aktiviteterna; bollplan, lekplats, motionsspår, naturliga lekmiljöer, promenadvägar, utomhusgym och vattenlek. Ju mörkare nyans en markerad grönyta har desto fler av ovan nämnda aktiviteter finns inom området.

7 Strategi 5: Grönstrukturen bidrar till ett rikt växt- och djurliv i Ludvika tätort

Arbete för ökad biologisk mångfald i bebyggd miljö bidrar både till att nå miljömål och att öka trivsel och upplevelsevärden. Forskning visar att en artrik miljö även har stora upplevelsevärden för människor. Att vistas i naturen ger kunskap och medvetenhet om naturens egenvärde.

En hög biologisk mångfald bidrar till att stärka stadens ekosystemtjänster och därmed en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar stadsutveckling.

Ur ett strategiskt perspektiv, med syfte att bevara och skapa en effektiv grönstruktur, är det viktigt att identifiera värdekärnor inom tätorten. Det är också viktigt att identifiera och bevara spridningskorridorer mellan värdekärnorna. Dessa ytor utgör tillsammans ett ekologiskt samband för den eller de artgrupper som undersöks. I Ludvika är det framför allt samband och värdekärnor gällande äldre barrskog, ädellövskog och pollinerare som är relevant.

Ekosystemtjänsterna biologisk mångfald och pollinering är särskilt viktiga att titta på när det gäller att stärka växt och djurlivet i tätorten. Äldre villaträdgårdar, öppna gräsmarker och kolonilotter är exempel på områden som ofta har höga värden för pollinerare. Extensivt skötta miljöer är ofta mer artrika än en välklippt gräsmatta. För en mångfald av arter är dessutom gamla grova träd ytterst viktiga, både som levande och döda.

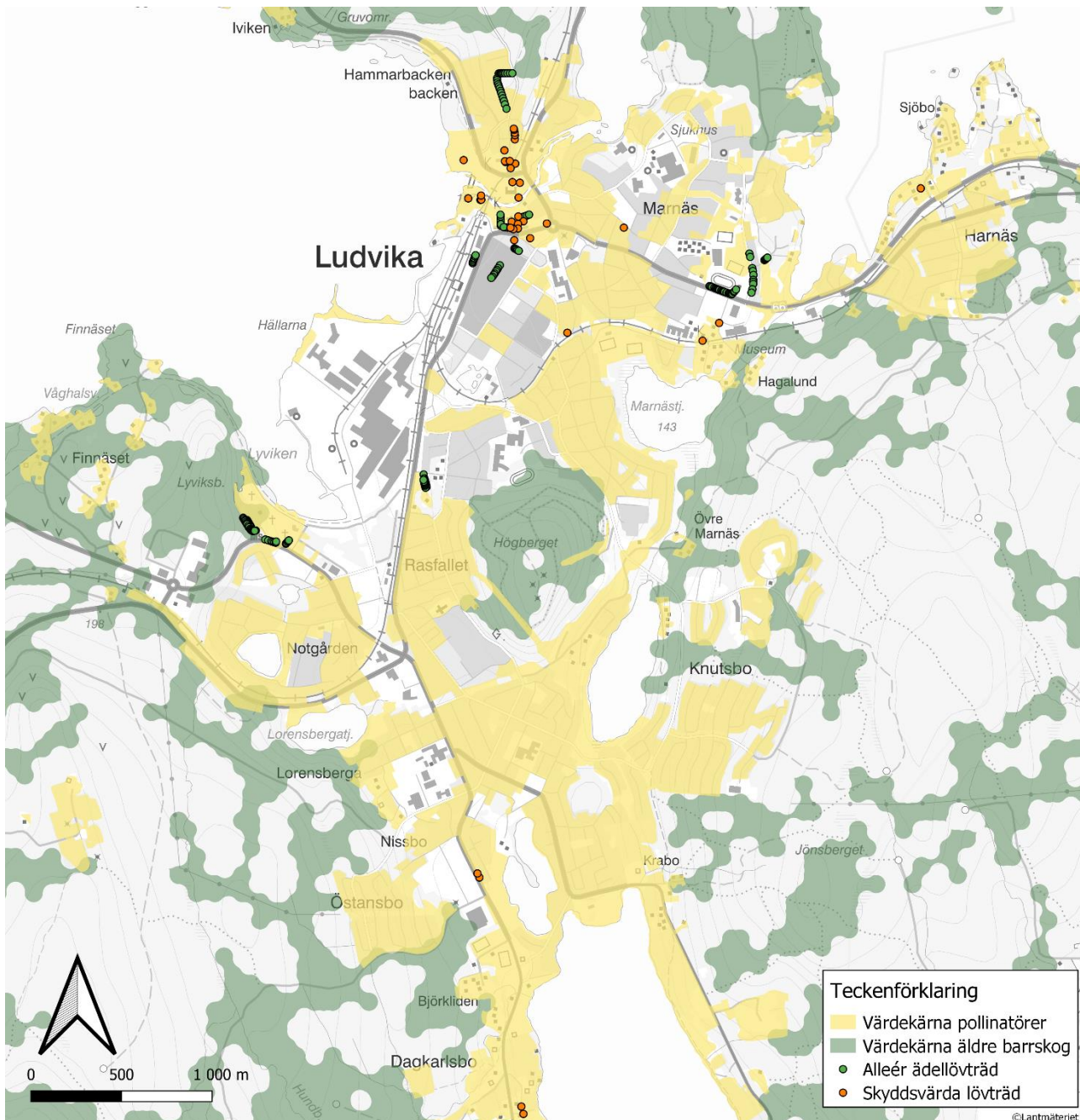
Öppen dagvattenhantering är ett exempel på ett arbetssätt som har många värden, dels estetiska men också för klimatanpassning och ekosystemtjänster.

7.1 Ställningstaganden

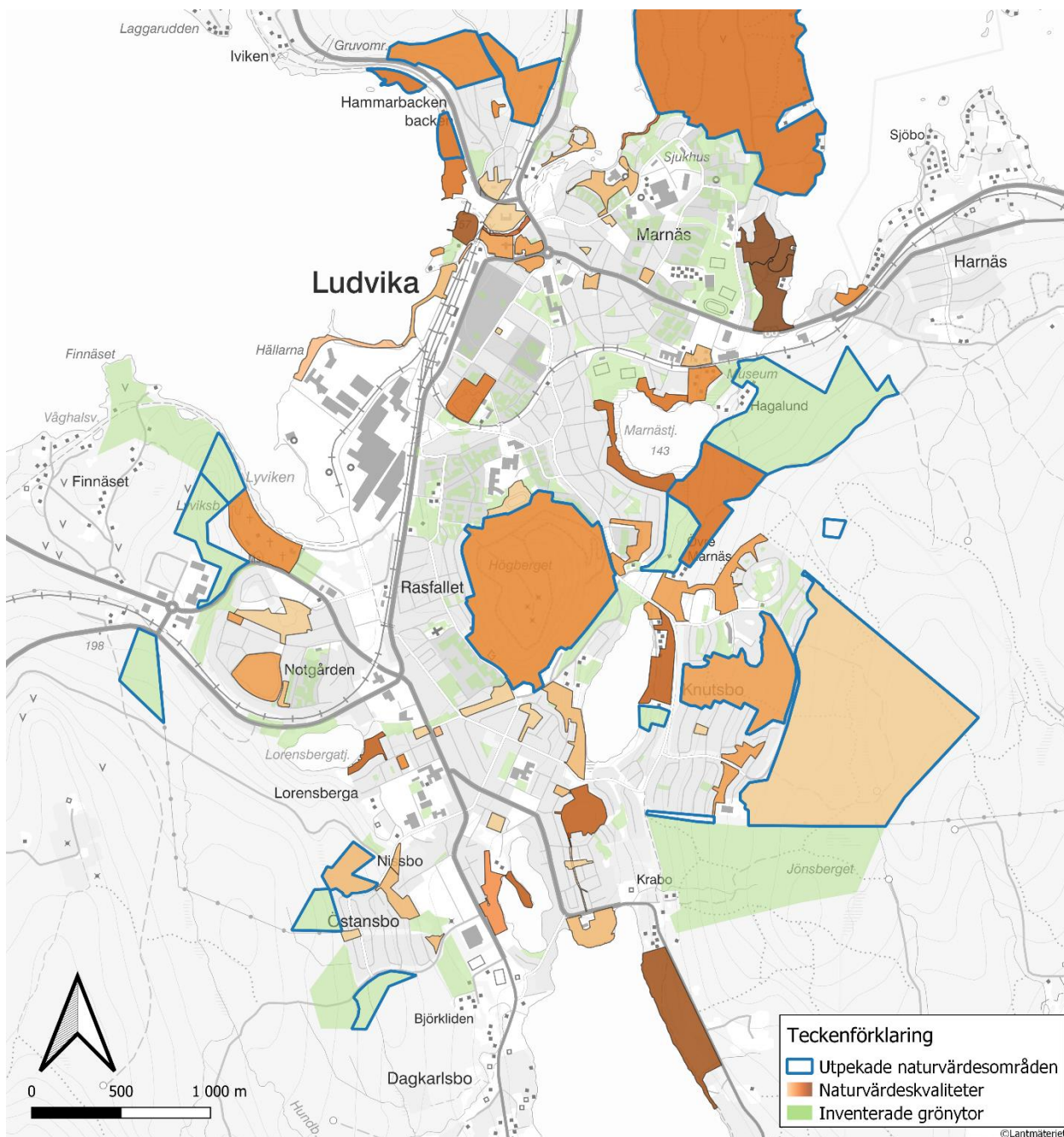
- Kommunen arbetar aktivt för att öka antalet arter inom av kommunen ägda grönområden. Både vid nyanläggning och vid skötsel av befintliga ytor.
- Kommunen värnar arter som är särskilt hotade och i kommunen ovanliga naturtyper så som betesmark.
- Utpekade naturvårdsområden inom tätorten ska bevaras.
- Lokalt omhändertagande av dagvatten och öppen dagvattenhantering eftersträvas.
- Vid nyplantering av träd bör olika arter av träd planteras för att skapa en variation och robusthet i staden och gynna biologisk mångfald. Den större delen bör utgöras av inhemskt växtmaterial. Beakta även växtmaterialets genetiska ursprung (proveniens).
- Planera för att det ska finnas ädellövträd i alla åldrar. Låt yngre träd- och skogsbestånd växa sig gamla.
- Undvik fragmentering av äldre skogsmiljöer genom strategisk planering av avverkning.
- Bevara äldre skog, gamla träd och samlade grönområden.
- Ekosystemtjänster och ekologiska samband beaktas i planarbete.

7.2 Naturvärden och ekologiska spridningssamband

I arbetet med grönstrukturstrategin har ekologiska samband för pollinerare samt för arter kopplade till äldre barrskog och ädellövskog undersökts. Trots att kommunen i stort har mycket barrskog råder det brist på dessa miljöer inne i tätorten medan läget är omvänt för ädellövskog och miljöer för pollinerare. Arter kopplade till ädellövskog samt pollinerare har goda livsmiljöer och spridningsmöjligheter inom Ludvika tätort men svårt att sprida sig utanför den då de inte kan röra sig några längre avstånd genom barrskog. För att förbättra situationen bör vi jobba med att skapa gräsmarker och lövskogspartier i utkanterna av tätorten samt plantera fler barrträd inne i tätorten. Det är också viktigt att bevara de miljöer som finns och att låta träden få växa och bli av den äldre karaktär som är viktig för mångfalden.

Karta j. Gult visar värdekärnor för pollinering, grönt för arter kopplade till äldre barrskog. Gröna och röda prickar visar alleér respektive skyddsvärda ädellövträd vilka utgör värdekärnor för arter kopplade till ädellövskog.

Karta k. Naturvärden. Orange ytor är områden som i inventeringen sågs innehålla biologiskt värdefulla element. De värden som undersöktes var; buskage, hävdad mark, naturliga skogsbryn, strandkant, våtmark, fåglar och insekter, gamla/stora träd och upplevd biologisk mångfald. Ju mörkare färg desto fler värden. Områden inringade i blått innehåller ett eller flera skogliga naturvärden. Dessa är hämtade från rapporten Inventering av nyckelbiotoper och naturvärdesobjekt i kommunägd skog. Vid exploatering inom områden som är inringade i blått bör särskild hänsyn tas till naturvärden t.ex. genom ytterligare naturvärdesinventeringar.

7.3 Utveckling av överblivna ytor

I tätorten finns en del mindre grönytor som i dagsläget inte används av människor i något särskilt syfte. Dessa skulle med enkla medel kunna utveckla högre naturvärden. Ett exempel på detta är slänter och refuger i trafikmiljö som skulle kunna göras om till ytor med ängsmark, fågelbuskage eller sandblottor. Att ta i beaktande vid sådana utvecklingsprojekt är att det är de minst trafikerade miljöerna som lämpar sig bäst för denna typ av åtgärder. Detta för att undvika att locka pollinerare och fåglar till platser där de har hög risk att köras ihjäl.

8 Uppföljning och vidare arbete

Arbetet med denna strategi har pågått mellan 2019-2022. Tanken är att strategin ska utgöras av ett levande material med digitala kartsikt som kan hållas uppdaterade. Under processen har flera workshops arrangerats för att förankra arbetet inom hela kultur- och samhällsutvecklingsförvaltningen. Nedan redovisas hur kommunen kan jobba vidare med grönstruktur samt följa upp hur grönstrukturen utvecklats.

8.1 Gröna mål

År 2033 ska 7 gröna mål för Ludvika tätort vara uppnådda:

- Andelen medborgare som är nöjda med tätortens grönytor ska ha ökat (se medborgardialog, 58 % var nöjda år 2020).
- Andelen medborgare i kommunen som anser att det finns ett gott utbud av friluftsområden i kommunen ska ha ökat.
- Antal meter grönstråk i tätorten ska ha ökat. De stråk som pekats ut i strategin som skapas eller stärkas räknas med om de utvecklats. Till utveckling räknas en eller flera av följande åtgärder: plantering av träd, buskar, perenner, äng eller lökar, anläggning av nya planteringsytor eller en förändrad skötsel som ger fler ekosystemtjänster. Likvärdiga åtgärder kan också räknas som förbättringar om de av kommunens landskapsarkitekt eller person med likvärdig kompetens anses ge ökade ekosystemtjänster längs med stråket.
- Andel bostäder i tätorten med 0-300 meter till park ska ha ökat.
- Minst en åtgärd vart annat år ska ha genomförts för ekologiska landskapssamband för pollinerare, arter kopplade till gammal barrskog samt arter kopplade till ädellövskog.
- Andel av kommunal gräsmark med klassningen ”naturvård”, ”äng” eller ”slätter max 1 gång per år” ska ha ökat.
- Vid framtagande av nya detaljplaner ska samtliga fem delstrategier i grönstrukturstrategin alltid tas i beaktande.

Målen har tagits fram av tjänstemän från kultur- och samhällsutvecklingsförvaltningen på Ludvika kommun. De är valda för att indikera huruvida utvecklingen av gröna ytor i tätorten går åt det håll som förespråkas i grönstrukturstrategin. För att löpande kontrollera om kommunen är på rätt väg för att nå målen ska ett bokslut för grönstrukturstrategin utföras av kommunens landskapsarkitekt eller tjänsteperson med likvärdiga kunskaper i slutet av varje år. I bokslutet ska alla åtgärder som gjorts under året kopplade till grönstrukturstrategin dokumenteras. I bokslutet ska även statistik från SCBs årliga medborgarundersökning finnas med. Efter att bokslutet gjorts ska resultatet av bokslutet jämföras med motsvarande resultat från tidigare år. Bokslut och jämförelse ska ske på uppdrag av kultur- och

samhällsutvecklingsnämnden. Chef för verksamhetsområde planering ska se till att bokslutet genomförs. Vid bokslutet år 2033 ska även en uppföljning av grönstrukturstrategin ske. Vid denna uppföljning ska man utgå från grönstrukturstrategins ovanstående mål och jämföra resultaten från bokslutet år 2023 med resultaten från bokslutet för år 2033.

8.2 Kompletterande styr- och arbetsdokument

Denna grönstrukturstrategi är ett första steg i kommunens arbete med grönstruktur. För att komma ännu längre inom området behövs ytterligare styrning i hur vi ska arbeta. Exempel på dokument som skulle underlätta arbetet är:

- Rutiner och principer för arbete med gröna miljöer inom drift och underhåll, översiktsplanering, detaljplanering, lovhantering respektive investeringsprojekt.
- Checklista för ekosystemtjänster att användas i detaljplanearbete.
- Grönstrukturstrategi för övriga tätorter och hela kommunen.
- Trädplan (kan slås ihop med nedan till en Handlingsplan för grönstruktur).
- Parkplan (kan slås ihop med ovan till en Handlingsplan för grönstruktur).
- Åtgärdsbank innehållande förslag på åtgärder som kan göras i Ludvika kommun för att stärka biologisk mångfald och ekosystemtjänster.
- Kartbibliotek bestående av internt arbetsmaterial innehållande alla kartsikt så som de ser ut vid antagandet av denna strategi så att de tillgängliggörs även för personer som inte är vana att arbeta i GIS-miljö.

8.3 Vidare arbete

Förslag på löpande arbete för att jobba vidare med grönstrukturen i Ludvika tätort.

- Digitala skikt hålls uppdaterade. Den information som samlats in under processen med grönstrukturstrategin finns i GIS-lager. Dessa bör fortsättningsvis hållas uppdaterade för att kunna användas i planerings- och utvecklingsarbete inom kommunen.
- Projektprocessen i projekt som rör grönytor bör ses över och tydliggöras för alla som arbetar med grönytor. En viktig del i arbetet är att se till att driften kommer med tidigt i projekt. Blir det ett ökat ansvar/arbetsbelastning måste även resurserna öka från politiskt håll.
- Arbeta medvetet med brukarmedverkan i projekt rörande grönytor. En sådan process ger de närboende inflytande över sin närmiljö och kan få dem att känna ansvar. På så sätt minskar risken för förstörelse.

Processen i sig kan även bidra positivt genom att öppna för möten/kontaktskapande.